

nego roku w poprzednim stuleciu. Dzięki dokładnej kwerendzie źródłowej, dogłębnej lekturze poprzednich publikacji i zweryfikowaniu poglądów zawartych w niektórych spośród nich, dr Zawitkowska posunęła naprzód stan badań nad znaczeniem rodziny Koniecpolskich w XV-wiecznej Polsce. Tym samym zrealizowała cele, o których mówiła we wprowadzeniu. Obszerna monografia kancelarza z pewnością będzie cenną pomocą dla historyków, którzy zechcą pogłębić badania nad rodem Pobogów i rodziną Koniecpolskich, elitami politycznymi Królestwa Polskiego czy też funkcjonowaniem kancelarii królewskiej w średnio-wiecznej Polsce.

ARCHIWA, BIBLIOTEKI
I MUZEA KOŚCIELNE 93 (2010)

KS. EDWARD WALEWANDER – LUBLIN

[Recenzja]: *Faszination Astronomie – eine Spurensuche in der Melker Stiftsbibliothek*, red. G. Glaßner OSB, Melk 2009, ss. 132, ilustr.

Austriacki klasztor benedyktyński w Melku, malowniczo usytuowany nad Dunajem, jest znany w świecie jako perła architektury barokowej. Ze względu na bogate zasoby archiwalne i księgozbiór biblioteki klasztornej jest mekką dla uczonych z różnych dziedzin nauki z całego świata.

Dyrektor biblioteki klasztornej, o. prof. dr Gottfried Glaßner OSB, zainicjował ostatnio bardzo interesującą serię wydawniczą pod wymownym tytułem *Theosaurus Mellicensis* i jest jej redaktorem. Tom I serii ukazuje niezwykle bogactwo zbiorów astronomicznych tej placówki. Do współpracy pozyskał wybitnych znawców tej rzadko podejmowanej problematyki badawczej nie tylko z terenu Austrii.

Paul Beck (Melk) i Georg Zotti (Wiedeń) przedstawiają unikatowe zasoby biblioteczne, które miały szczególne znaczenie w procesie rozwoju nauk przyrodniczych w ogóle. Dobrze zorientowanego czytelnika, zwłaszcza Polaka, razi stwierdzenie autorów, że Mikołaj Kopernik to „niemiecko-polski” duchowny i astronom (s. 9). Redaktor wydania i Karl Heinz Keller (Wiedeń) są autorami kolejnego rozdziału na temat losów rękopisu kodeksu astronomicznego z drugiej połowy XV w., pochodzącego z biblioteki klasztoru w Melku. To cenne dzieło znajduje się obecnie w Yale Medical Library w USA. Giles Davison (Londyn) i G. Glaßner przedstawiają życie i twórczość astronoma amatora, XVII-wiecznego uczonego Johannes Haringhausera. Omówione są w nim zbiory biblioteczne tego uczonego, związanego z Melk, których duża część znajduje się obecnie w Melku. Znaczeniem Haringhausera dla nauki zajmuje się w swym studium także Vittoria Feola z Brukseli. W recenzowanej pracy nie zabrakło analizy *Coronellis Cosmos* w *zasobach Biblioteki Klasztornej w Melk*. Pisze o nich Nora Párr z Wiednia. Ostatni rozdział pracy, autorstwa G. Glaßnera i Christine Preiner (Melk), opisuje próby utworzenia w Melku obserwatorium astronomicznego za rządów Marii Teresy (1740-1780). Inicjatywa ta upadła ostatecznie w 1771 r.

Recenzowana praca to wartościowe źródło dla osób zajmujących się astronomią, a także dla wszystkich, którzy interesują się odkrywaniem i coraz lepszym

wykorzystaniem w nauce zasobów biblioteki klasztornej w Melk na terenie Dolnej Austrii, gdzie była kolebka państwa austriackiego. Wydana bardzo starannie praca jest ubogacona licznymi nieznanymi dotychczas ilustracjami.

H. Hollender, Miasto książek. Popularny przewodnik po cieszyńskich zbiorach bibliotecznych i archiwalnych, Cieszyn 2010, Wydawca - Książnica Cieszyńska, ss. 120 (z licznymi fotografiami i rysunkami w tekście).

Książkę otwiera słowo wstępne dyrektora Książnicy Cieszyńskiej Krzysztofa Szelonga. Następne rozdziały to: *O kulturze Śląska Cieszyńskiego, Kolekcje cieszyńskie: dzieje, zawartość i dostęp, Biblioteki w życiu miasta, Udoświepcanie zbiorów- informator*. Całość zamyka bibliografia.

Cieszyn jest miastem historycznego Górnego Śląska, w którym niemal w całości przetrwały gromadzone od stuleci zasoby archiwalne oraz kolekcje biblioteczne różnej proveniencji. Łącznie obejmują one ponad 900 metrów bieżących akt archiwalnych, 18. 000 jednostek inwentarzowych rękopisów bibliotecznych, 24. 000 woluminów starych druków oraz 150. 000 woluminów druków wydanych w latach 1801-1945. W ich skład wchodzi zarówno źródła archiwalne, rękopisy biblioteczne oraz druki powstałe w regionie a także piśmiennictwo docierające do miasta z całej Europy.

Współcześnie większość zabytkowych kolekcji bibliotecznych znajduje się w strukturze Książnicy Cieszyńskiej, a większość dawnych zespołów archiwalnych wchodzi w skład cieszyńskiego oddziału Archiwum Państwowego w Katowicach. Pozostałe są własnością instytucji, przy których zostały dawniej stworzone: Biblioteka i Archiwum im. Tschammera przy parafii ewangelicko-augsburskiej, Biblioteka Dekanalna parafii św. Marii Magdaleny (w depozycie Książnicy Cieszyńskiej), archiwum i biblioteka oo. Bonifratrów w Konwencie Braci Miłosiernych a część księgozbioru dawnego Muzeum Miejskiego w skład Muzeum Śląska Cieszyńskiego.

W pierwszym rozdziale *O kulturze Śląska Cieszyńskiego*, Autor przedstawił historię i kulturę tego regionu na tle historii Europy. Zwrócił uwagę na różnorodność kulturową regionu, w którym schodzą się granice Polski, Słowacji i Czech. Cieszyn jest miastem leżącym na ruchliwym szlaku handlowym łączącym Polskę z południem Europy. Region ten cechuje zróżnicowanie językowe i religijne dlatego też jego tożsamości nie dało się budować na prostych kryteriach etnicznych. Podstawowym językiem był polski ale mówiono również po niemiecku i czesku.

Rozdział drugi *Kolekcje cieszyńskie: dzieje, zawartość, dostęp*, omawia historię i teraźniejszość najważniejszych zbiorów. Książnica Cieszyńska powstała w 1994 r. na mocy uchwały Rady Miasta Cieszyna, gromadzi w swych murach kolekcje o różnej proveniencji. Największym zespołem jest księgozbiór muzeumalny, który od 1901 r. był gromadzony w Muzeum Miejskim w Cieszynie. Nadto są to zbiory Biblioteki Leopolda Jana Szersznika, Macierzy Szkolnej,